

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI
SAYIN TANER YILDIZ'IN

BAKANLIĞIN 2010 YILI BÜTÇESİNİ
TBMM PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNA
SUNUŞ KONUŞMASI

16 KASIM 2009

Sayın Başkan,

Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,

Konuşmama başlarken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2010 Yılı Bütçesi'ni sunmak üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Bütün dünyada ülkelerin enerji konusuyla ilgili kamu örgütleri, üniversiteleri, bağımsız düşünce kuruluşları ve elbette siyasi karar alıcıları güvenli, sürdürülebilir, çevre dostu ve riski en aza indirgenmiş enerji politikaları üretmek için çalışmaktadırlar. Ülkelerin ekonomik gelişmelerinin sürdürülmesi bakımından, temel girdi durumunda olan enerji, küresel yönelimlerin izlenerek analiz edilmesini, çok boyutlu ve uzun soluklu politika ve stratejilerin uygulanmasını gerektiren bir alan olarak önemini gün geçtikçe artırmaktadır.

Enerji güvenliği, enerji sektörüne ilişkin tartışma gündemlerinin temelini oluşturmaktadır. Son bir yılda küresel ekonomideki daralmaya karşın, artış trendinde olan enerji fiyatları, küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda artan duyarlılık, dünya enerji talebindeki artışa karşın tükenme eğilimine girmiş olan fosil yakıtlara bağımlılığın yakın gelecekte devam edecek olması, yeni enerji teknolojileri alanındaki gelişmelerin artan talebi karşılayacak ticari olgunluktan henüz uzak oluşu, ülkelerin enerji güvenliği

konusundaki kaygılarını her geçen gün daha da artırmakta ve yeni arayışlara yönelinmektedir.

Diğer taraftan, enerji elde etmek için kullanılan kaynaklar ve yürütülen faaliyetlerden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının yaşamı tehdit eder boyutlara ulaşması, enerji kaynaklarının üretimi ve tüketiminden kaynaklı çevresel etkiler; fosil yakıtlar, kullanılabilir su kaynakları gibi dünyadaki doğal enerji kaynaklarının hızla tükenmesi riskleri, hem birer müstakil varlık olarak devletleri, hem de insanlık adına düşünme sorumluluğunda olan bilim adamlarını ve aydınları enerji konusuna daha çok yoğunlaşmaya ve bu alan üzerinde daha çok araştırma yapmaya sevk etmektedir.

Dünyada nüfus artışı, sanayileşme ve kentleşme olguları, küreselleşme sonucu artan ticaret olanakları, doğal kaynaklara ve enerjiye olan talebi giderek artırmaktadır.

Uluslararası Enerji Ajansı (UEA) tarafından yapılan projeksiyonlar, mevcut enerji politikaları ve enerji arzı tercihlerinin devam etmesi durumunda dünya birincil enerji talebinin 2007 - 2030 arasındaki dönemde yüzde 40 oranında artacağına işaret etmektedir. Referans senaryo olarak adlandırılan ve yıllık ortalama yüzde 1,5 düzeyinde talep artışına karşılık gelen bu durumda dünya birincil enerji talebi 2007'deki 12 milyar ton petrol eşdeğeri (tep) düzeyinden 2030 yılında 16,8 milyar tep düzeyine ulaşacaktır. Referans senaryoya göre fosil yakıtlar, 2007 ve 2030 arasındaki dönemde enerji tüketimindeki artışın dörtte üçünden fazlasına karşılık gelerek birincil enerjide hakim kaynaklar olarak kalmaya devam edecektir.

Küresel talep artışının yüzde 93'lük bölümü OECD üyesi olmayan gelişmekte olan ülkelerden kaynaklanacak, Çin ve Hindistan enerji tüketiminde paylarını belirgin şekilde artıracaktır.

Söz konusu talep artışının zamanında ve güvenli bir şekilde karşılanabilmesini teminen, 2030 yılına değin küresel çapta enerji sektörü arz altyapısına 26 trilyon dolar tutarında yatırım gerçekleştirilmesi ön görülmekte olup yalnızca elektrik sektörüne üretim, iletim ve dağıtım için 13,7 trilyon dolar yatırım gerçekleşmesi gerekmektedir.

Fosil yakıtların enerji arzındaki ağırlıklı payı, küresel ısınma ve iklim değışikliği olguları bağlamında enerji politikalarının ve tercihlerinin önemini pekiştirmektedir. Karbondioksit eşdeğeri değerler bakımından referans senaryo kapsamında 28,8 milyar ton'dan 40,2 milyar ton düzeyine ulaşacağı hesaplanan enerji sektöründen kaynaklı ve sera etkisi yapıcı gaz emisyonlarının, alternatif politikaların belirlenmesi ve uygulanması ile belirli düzeyde azaltılabileceği öngörülmektedir.

Enerji sektöründeki bu dönüşüm dikkatle izlenmeli ve teknoloji ve istihdama yönelik olası katkılar da genç ve dinamik nüfusumuz için bir fırsat alanı olarak görülmelidir.

Dünya genelinde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik politikaların yanı sıra, nükleer enerjinin rolünün küresel ölçekte yeniden tartışılmaya başlandığı görülmektedir. Ayrıca, yeni enerji teknolojilerinin ticarileşme süreci üzerinde arayışların yoğunlaştığı ve iklim değışikliğine ilişkin duyarlılıklar ekseninde öncelik kazandığı gözlenmektedir.

Enerji arz güvenliğini temin etmek üzere yatırım ortamının iyileştirilmesi arayışları, rekabete dayalı şeffaf piyasa oluşumlarının yaygınlaşmasına zemin oluşturmaktadır. Ülkeler arasında enerji alanında ikili ve çok taraflı ilişkiler derinlik kazanmakta, ölçek ekonomisi temelinde işleyen bölgesel işbirliği süreçleri ve enerji bağlantıları önemini artırmaktadır.

İçinden geçmekte olduğumuz küresel ekonomik krizin enerji pazarlarına ciddi etkisi olmuştur. Bir taraftan enerji talep artışında daralma yaşanırken, diğer taraftan finansman zorlukları nedeniyle yeni projelerde gecikmeler olmaktadır. Mevcut krizin enerji sektöründe belki de en önemli etkisi, “yeşil gelişme” için alınması gereken uzun vadeli politik ve ekonomik tedbirlerin gecikmesi ve iklim değişikliği gibi önde gelen küresel çevresel tehditlere karşı alınacak önlemlerin sektöre uğraması şeklinde tezahür edebilir ve bu şekilde ileride daha akut ekonomik sonuçlara yol açabilir.

Diğer taraftan, her krizin belirli tehditler kadar bazı fırsatları da gündeme getirdiği unutulmamalıdır. Hükümetler, krizin doğurduğu yenilenme ihtiyacından yararlanarak verimsiz politikaları ve uygulamaları ortadan kaldırmak veya iyileştirmek yoluna gidebilirler.

Ülkemizin enerji güvenliğini sağlamaya yönelik politika ve stratejilerinde, dünyadaki genel yönelimlerin yanı sıra, bölgesel ve küresel enerji dinamiklerinde önem arz eden tüm aktörlerin politika ve stratejileri de yakından izlenmekte ve ülkemiz ihtiyaçlarını gözetecek ve menfaatlerini artıracak yönde tutum geliştirilmektedir.

Türkiye'nin Genel Enerji Durumu ve Enerji Politika ve Stratejileri

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Konuşmamın bu bölümünde bakış açımızı dünyadaki genel görünümünden ülkemize çevireceğim ve enerji sektöründe politika ve stratejilerin hayata geçirilmesine ilişkin **çalışma ve uygulamalarımız** hakkında bilgi vereceğim.

Politikalarımız ve stratejilerimiz, ülke gerçeklerimiz dikkate alınarak; küresel ölçekli dinamikler analiz edilerek ve özellikle AB müktesebatı ve içinde bulunduğumuz jeopolitik perspektiften bakılarak oluşturulmuştur. Temel politikalarımız;

- Dışa bağımlılığın en alt düzeye indirilmesi,
- Kaynak çeşitliliğine ve yerli, yeni ve yenilenebilir kaynaklara önem verilmesi,
- Çevre üzerindeki etkilerin en aza indirilmesi,
- Enerjinin verimli üretilmesi ve kullanılması,
- Kamu yararının ve tüketici haklarının gözetilmesi
- Serbest piyasa uygulamaları içinde kamu ve özel kesim imkanlarının harekete geçirilmesi,

- Ülke enerji ihtiyaçlarını güvenli, sürekli ve en düşük maliyetler ve en az çevresel etkilerle karşılayacak tedbirleri alan politikaların hayata geçirilmesi

şeklinde özetlenebilir.

Yaşanan yüksek ekonomik gelişme ve artan refah seviyesinin sonucu olarak Türkiye'nin enerji sektörünün her alanında hızlı bir talep artışı olduğu gözlemlenmektedir.

1990-2008 döneminde ülkemizde birincil enerji talebi artış hızı aynı dönemde dünya ortalamasınının 3 katı olarak yüzde 4,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. Türkiye, OECD ülkeleri içerisinde geçtiğimiz 10 yıllık dönemde enerji talep artışının en hızlı gerçekleştiği ülke durumundadır.

Aynı şekilde ülkemiz, dünyada 2000 yılından bu yana elektrik ve doğal gazda Çin'den sonra en fazla talep artışına sahip ikinci büyük ekonomi konumunda olmuştur.

Bakanlığımızca yapılan projeksiyonlar bu eğilimin orta vadede de devam edeceğini göstermektedir. 2008 yılı sonu itibariyle, 108 milyon tep değerine ulaşan birincil enerji tüketimimizin, referans senaryo olarak adlandırabileceğimiz kabuller çerçevesinde, 2020 yılına kadar olan dönemde de yıllık ortalama yüzde 4 oranında artması beklenmektedir.

Net ithalat bağımlılığı yüzde 74 mertebesindeki ülkemizde petrol ve doğal gazın neredeyse tümü, kömürün ise beşte biri ithal edilmektedir. Bu bağlamda, enerji arzında kaynak, teknoloji ve altyapı bazında çeşitlendirmenin artırılmasına büyük önem veriyoruz. Ülkemizde son yıllarda petrol ve doğal gaz yurt içi ve yurt dışı arama faaliyetleri de bu çerçevede yoğunluk kazanmıştır.

Dünyada gittikçe artan petrol fiyatlarına paralel olarak ülkemizin de yıllık yaklaşık 34 milyar doları bulan petrol-doğal gaz ithalat faturasını düşürmek amacıyla yoğun olarak çalışmaktayız.

Türkiye’de Elektrik Sektörüne Genel Bakış

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bu aşamada, bazı rakamlar ve tablolarla ülkemizde elektrik enerjisi kullanımı, elektrik enerjisi tüketiminin ekonomik ve sosyal faktörlerle olan ilişkisi, kurulu güçteki gerek kapasite gerekse mülkiyet bakımından gelişimi, yedek kapasitenin durumu ve gelişimi gibi konulara değinmek istiyorum.

Türkiye elektrik enerjisi brüt tüketimi (Türkiye brüt üretimi+dış alım–dış satım) 2007 yılında yüzde 8,8 artış ile 190 milyar kWh olarak gerçekleşmiştir.

2008 yılı için 204 milyar kWh olarak tahmin edilen brüt elektrik tüketimi, yıl içinde ortaya çıkan ekonomik durgunluğun etkisi ile azalma eğilimine girmiş ve yıl sonunda bir önceki yılın tüketimine göre yüzde 4,3 artış göstererek 198,1 milyar kWh olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye enterkonnekte sisteminde yıllar itibariyle puant talebin de enerji talebine paralel geliştiği gözlemlenmektedir.

Puant talep;

- 2007 yılında 29.249 MW,
- 2008 yılında 30.517 MW olarak gerçekleşmiştir.

Elektrik enerjisi tüketimi ekonomik ve sosyal faktörlerle sıkı bir şekilde ilişkilidir. Özellikle sanayi sektöründeki gelişmeler ve büyüme, enerji tüketimini etkileyen unsurlardır.

Ülkemizdeki yüksek büyüme oranları sonucu, uzun yıllardan beri yıllık elektrik tüketim artışı ortalama yüzde 7-8 seviyelerinde gerçekleşmiştir.

1990-2008 yılları arasında üretimdeki yıllık artış ortalaması yaklaşık olarak yüzde 7 seviyesindedir. 2009 yılında üretimin 194,5 milyar kWh olması beklenmektedir.

2009 yılı ilk 8 ayında sisteme 2.800 MW'lık yeni santral eklenmiş olup kurulu gücümüz şu an itibariyle 44.600 MW mertebesindedir.

Öte yandan 2002 yılında 4.510 km olan doğal gaz boru hattı uzunluğu, 11.282 km'ye çıkarılmıştır. 2002'de "sanayide ve konutta" 5 şehrimize, "sadece sanayide" ise 9 şehrimize giden doğal gaz, bugün itibariyle 65 şehrimize ulaşmıştır.

Emre amade ve görece temiz bir enerji kaynağı olan doğal gazın şehirlerde, özellikle konutlarda kullanımının yaygınlaştırılması neticesinde ülkemiz sera gazı emisyonları ile ve küresel iklim değişikliğiyle mücadelede çok önemli bir avantaj elde etmiştir. Ayrıca özel sektör dağıtım şirketlerimiz önemi yadsınamayacak deneyimler elde etmiştir.

Elektrik dağıtım sistemindeki en önemli sorun olan kayıp-kaçak kontrolü bağlamında, 2003-2009 (Kasım) itibariyle toplam 36,5 milyon abone taraması yapılmış olup bu

alışmalar sürdürülmektedir. Elektrikteki kayıp-kak oranları, yapılan çalışmalar sonucunda, 2002 yılında yüzde 25 seviyesinden 2009 yılında yaklaşık yüzde 14 seviyesine düşürülmüştür.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

18 Mayıs 2009 tarihinde Yüksek Planlama Kurulu tarafından kabul edilmiş olan, Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Strateji Belgesi'ndeki bazı önemli başlıklara dikkatinizi çekmek istiyorum. Strateji Belgesi çerçevesinde 2023 yılına kadar;

- Tüm yerli kömür ve hidrolik potansiyelimizin ekonomimize kazandırılması,
- Rüzgar kurulu gücümüzün 20.000 MW mertebesine ulaşması,
- Jeotermal kurulu gücümüzün 600 MWe mertebesine ulaşması,
- Ve ayrıca 2020 yılında elektrik üretimimizin yüzde 5'inin nükleer enerjiden sağlanması

hedeflenmiştir.

Diğer taraftan, Strateji Belgesi'nde enerji verimliliği projelerine öncelik verilmiş, santral rehabilitasyonlarının yapılmasına dikkat çekilmiş, tam rekabetçi piyasa koşullarına geçişin yol haritası belirlenmiş, toptan satış piyasasının gelişimi, zelleştirme uygulamaları ve elektrik enterkoneksiyonları konularında temel stratejiler ortaya konulmuştur.

Strateji Belgesi'nde belirtilen tüm hedefler ciddi bir finansman ihtiyacını ve kamu ve özel sektör kaynaklarının daha hızlı harekete geçirilmesi gerekliliğini beraberinde getirmektedir.

“Yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji arzı içindeki payını arttırmak”

Yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji arzı içindeki payının artırılmasına yönelik olarak hem yasal altyapı hem de sektörü harekete geçirecek kapsamlı çalışmaları hayata geçirmekteyiz. 2005 yılında yürürlüğe giren Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Kanun ile özel sektör marifetiyle yenilenebilir kaynaklarından elektrik üretilmesi imkanı sağlanmıştır.

Yenilenebilir enerji ile ilgili Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra 2.887 MW kurulu gücünde 80 adet yeni rüzgar projesine lisans verilmiştir. Bu projelerden toplam 1.000 MW kurulu güce ulaşacak olan santrallerin yapımı devam etmektedir. 2002 yılında neredeyse yok sayılacak düzeyde olan rüzgar enerjisi kurulu gücü bugün 738 MW'a ulaşmıştır. Rüzgar enerjisi kurulu gücümüzün 2 yıl sonunda 2.200 MW'a ulaşacağı tahmin edilmektedir.

2009 yılı içinde işletmeye alınan santrallerin; (11 Kasım 2009 itibarıyla)

- 375 MW'ı rüzgâr,
- 564 MW'ı hidroelektrik,
- 47,4 MW'ı jeotermal,

- 21 MW'ı ise çöp gazı ve biyogaz

kaynaklı elektrik üretim santralleridir.

“Yerli kaynaklara öncelik verilmek sureti ile kaynak çeşitliliğini sağlamak”

Yerli Kaynaklarımız

Yapılan arz planlamalarında Cumhuriyetimizin 100. yılına kadar yerli linyit, taşkömürü ve hidrolik potansiyelimizin tamamının kullanılması hedeflenmiştir.

Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) ve Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) Genel Müdürlükleri uhdesinde bulunan kömür sahalarının santral yapma koşuluyla özel sektöre devredilmesi ve ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Elektrik üretiminde kullanılan yerli kaynaklarımızdan, linyitten elde edilebilecek elektrik enerjisi üretim potansiyeli toplam 120 milyar kWh/yıl civarında olup halen bunun yüzde 44'lük kısmı değerlendirilmiştir. 11 milyar kWh/yıl potansiyele sahip olan taşkömürünün ise yüzde 32'lik kısmı değerlendirilmiş durumdadır. Bu potansiyelin değerlendirilmesinde, yerli linyitlerimizin kalitesine uygun teknolojilerin yaygınlaştırılmasına, yeni kurulacak termik santrallerde yüksek verim ve birim enerji başına düşük emisyon elde edecek çevrim teknolojilerinin kullanılmasına, Bakanlığım tarafından ayrı bir önem verilmektedir.

Ülkemizde kömür aramaları uzun bir süredir ihmal edilmiştir. Bu nedenle, mevcut verilerin ülkemizin kömür potansiyelini

tam olarak yansıttığını iddia etmek mümkün değildir. Dolayısıyla, ülkemizin kömür potansiyelini daha doğru bir şekilde belirleyebilmek için, 2005 yılından itibaren başta Maden Tetkik ve Arama (MTA) Genel Müdürlüğü ve TKİ Genel Müdürlüğü olmak üzere, ilgili kuruluşlarımızın imkanları seferber edilerek bir kömür arama hamlesi başlatılmıştır.

Kömür aramalarına yönelik olarak yapılan projelerin uygulaması sonucunda şu ana kadar 500.000 m sondajlı arama yapılarak 4,2 milyar ton linyit rezervi tespit edilmiştir.

Aynı şekilde ekonomik kategoride olduğu belirlenen 140 milyar kWh/yıllık Türkiye hidrolik enerji potansiyelinin yüzde 37'lik kısmı işletmede, yüzde 15'lik kısmı (özel teşebbüs tarafından yapımı sürdürülen projeler dahil) kısmı ise inşa halindedir. Ülkemizin teknik ve ekonomik hidroelektrik potansiyelinin yeniden belirlenmesine yönelik çalışmalara başlanmıştır. Küçük HES teknolojisinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla yıllardır imalatı yapılamayan mikro ve küçük güçlü HES proje ve imalat çalışmaları TEMSAN tarafından yürütülmektedir.

“Nükleer güç santrallerini arz kaynaklarımıza dahil etmek”

Nükleer Enerji

Nükleer enerjinin enerji arz kaynaklarımıza entegrasyonu, artan elektrik talebi karşılırken ithal yakıtlara bağımlılıktan kaynaklı risklerin azaltılmasına yönelik başlıca araçlardan biri olacaktır.

Bu kapsamda, “Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi İle Enerji Satışına İlişkin Kanun”un 2007 yılı sonunda yürürlüğe girmesi ile birlikte Bakanlığımızca hazırlanan “Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun Kapsamında Yapılacak Yarışma ve Sözleşmeye İlişkin Usul ve Esaslar ile Teşvikler Hakkında Yönetmelik” de 2008 yılı Mart ayında yürürlüğe konulmuştur. Bahse konu Yönetmeliğin bazı maddelerine ilişkin olarak Danıştay tarafından yürütmeyi durdurma kararı verilmiştir. Konuya ilişkin değerlendirmelerimiz devam etmektedir.

Elektrik üretiminde nükleer santrallerin kullanılması konusunda başlatılan çalışmalara devam edilecektir. Bu santrallerin elektrik enerjisi üretimi içerisindeki payının 2020 yılına kadar en az yüzde 5 seviyesine ulaşması ve uzun dönemde daha da artırılması hedeflenmektedir.

“Serbest piyasa koşullarına tam işlerlik kazandırmak ve yatırım ortamının iyileşmesini sağlamak”

Ülkemiz, enerji sektöründe rekabete dayalı piyasaların oluşturulması stratejisi çerçevesinde, elektrik, doğal gaz ve petrol sektörlerinde sürdürülebilir bir büyümeyi temin edecek yatırım ortamının oluşturulmasına yönelik önemli aşama kaydetmiştir.

- 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu (2001),
- 4646 sayılı Doğalgaz Piyasası Kanunu (2001),
- 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu (2003) ve

- 5307 sayılı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu (2005)'nin

yürürlüğe girmesi ile birlikte enerji sektöründe rekabete dayalı ve işleyen piyasaların oluşturulmasına yönelik önemli adımlar atılmış, sektörde faaliyet gösteren kamu kuruluşları yeniden yapılandırılmış, serbestleşmeyi temin edecek kurallar uygulanmaya başlanmıştır.

Özel Sektör Yatırımları

Ülkemiz enerji sektörünün 2020 yılına kadar toplam yatırım ihtiyacı 120 milyar doları aşmaktadır. Bu çerçevede ihtiyaç duyulan yatırımların mümkün olduğu kadar özel sektör tarafından yapılmasını sağlayacak düzenlemelerin hayata geçirilmesi yönünde gerekli çalışmalar Bakanlığınca yürütülmektedir.

2002 yılından bu yana elektrik üretim kurulu güç kapasitemiz 31.750 MW'tan 44.600 MW düzeyine yükselmiştir. Bu dönemde devreye giren yaklaşık 12.850 MW'lık ilave kapasitenin yaklaşık 7.000 MW'lık bölümü dönemimizde başlayan ve özel sektör tarafından lisans alan santrallerden oluşmaktadır.

11 Kasım 2009 itibariyle, 2009 yılı içerisinde toplam 2.782 MW kurulu gücünde özel sektöre ait 73 adet üretim santralinin geçici kabulleri yapılmış ve işletmeye alınma izni Bakanlığınca verilmiştir. İşletmeye alınan tesislerin;

- 1'i (47,4 MW) jeotermal,
- 14'ü (375 MW) rüzgâr,

- 25'i (352 MW) hidrolik,
- 33'ü (1.774 MW) termik santrallerdir.

Termik santrallerin 79 MW'ı kojenerasyon özellikli santrallerdir. Buna ilave olarak 212 MW gücündeki Obruk Barajı ve Hidroelektrik Santrali DSİ tarafından tamamlanarak hizmete girmiştir. Yıl sonuna kadar 2009'da sisteme ilave edilen santral kurulu gücünün 2.800 MW'a ulaşması beklenmektedir.

Rekabete dayalı yatırım ortamının geliştirilmesi, enerji sektöründeki önemli talep artışını karşılamada başlıca stratejilerimizden biri olmaya devam edecektir.

Fiyatlar

Rekabetçi bir enerji piyasasına geçiş sürecinde maliyetleri yansıtan fiyatlandırma yapısının oluşturulması hususuna önem verilmektedir. 14 Şubat 2008 tarihli ve 2008/T-5 sayılı YPK Kararı ile "Enerji KİT'lerinin Uygulayacağı Maliyet Bazlı Fiyatlandırma Mekanizması" 01.07.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Buna göre, enerji KİT'lerimizin uyguladığı elektrik fiyatları 3 ayda bir, doğal gaz fiyatları ise aylık olarak Maliyet Bazlı Fiyatlandırma Mekanizması çerçevesinde belirlenen formüllere göre revize edilmektedir.

BOTAŞ Genel Müdürlüğü Temmuz 2008'den itibaren satış fiyatlarını söz konusu karar uyarınca belirlemekte ve uygulamaktadır. Bu çerçevede, doğal gaz satış fiyatları "doğal gaz alım fiyatındaki değişim" ve "dolar kurundaki değişim"i gösteren parametreler göz önüne alınarak hesaplanmaktadır.

Elektrik Dağıtım ve Üretim Özelleştirmeleri

Elektrik dağıtım ve üretim faaliyetlerinin özelleştirilmesine yönelik hazırlık çalışmalarında önemli aşamalar kaydedilmiştir. TEDAŞ 2 Nisan 2004 tarihinde Özelleştirme Programı'na alınmıştır.

TEDAŞ'ın yeniden yapılanma süreci tamamlanmış, yeni oluşturulan 20 bölgesel elektrik dağıtım şirketinden Başkent, Sakarya ve Meram elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirme ve devir işlemleri tamamlanmış, Denizli, Aydın ve Muğla illerinden oluşan dağıtım bölgesinin Aydem Elektrik Dağıtım A.Ş.'ye devri gerçekleştirilmiştir.

Son olarak; Çoruh, Osmangazi ve Yeşilirmak Elektrik Dağıtım A.Ş.'deki TEDAŞ'a ait % 100 oranındaki hisselerin özelleştirme ihalelerinde pazarlık görüşmeleri 06.11.2009 tarihinde tamamlanmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda 3 dağıtım şirketi için toplam 1.153.500.000 dolar teklif verilmiştir.

Uludağ, Van Gölü, Çamlıbel ve Fırat bölgeleri için de ilana çıkılmış olup, bahse konu bölgelerle ilgili son teklif verme tarihi 29 Ocak 2010'dur. Diğer 7 şirketin hazırlık çalışmaları ise ÖİB tarafından sürdürülmektedir. 2010 yıl sonuna kadar dağıtım özelleştirmelerinin tamamlanmasını hedeflemektedir.

Elektrik üretim tesislerinin özelleştirilmesindeki temel amacımız; üretim kapasitesinin geliştirilmesi, mevcut üretim tesislerinin emre amadeliklerinin artırılması ve kapasite kullanım faktörlerinin yükseltilmesi ile sektördeki rekabetin artırılması için özel sektör kaynaklarının harekete geçirilmesidir.

Özelleştirme yöntemi belirlenirken mevcut santrallerin ihtiyaç duyduğu rehabilitasyonların yapılması ve yakıt kaynaklarının yeterli olduğu tesislerde ilave yatırımlarla santral kurulu güçlerinin artırılması hususları göz önünde bulundurulacak, özelleştirilecek üretim tesislerinin belirlenmesinde ve portföyler halinde gruplandırılmasında piyasada rekabetin sağlanması temel kriter olarak alınacaktır.

Doğal Gaz Kontrat Devirleri

4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu hukuki olarak BOTAS'ın tekel konumunu ortadan kaldırmıştır. Kanunda öngörüldüğü üzere şehir içi dağıtım lisansları için EPDK tarafından ihaleler düzenlenmektedir. Bununla birlikte, doğal gaz alım anlaşmalarının özel sektöre devri ile ilgili olarak uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi amacıyla 4646 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak 64 lot (16 milyar m³) yani pazarın yüzde 64'ü için ihaleye çıkmıştır. 4 milyar m³ karşılığı toplam 16 lot için geçerli teklif veren 4 istekli ile sözleşme devri yapılmıştır.

Doğal gaz sektöründe rekabete dayalı serbest piyasanın oluşumu, belirli bir geçiş dönemini gerektirmektedir. Geçiş dönemi sürecinin arz güvenliği açısından risk oluşturmamasını sağlamak için, dünyadaki yönelimleri, diğer ülkelerin geçiş döneminde karşılaştıkları güçlükleri ve deneyimleri de dikkate alarak, ülkemizde piyasa oluşumuna ilişkin gelişmeler yakından takip edilmekte ve Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nda değişiklik yapılması konusunda çalışmalar sürdürülmektedir.

“Enerji verimliliğini arttırmak”

Enerji verimliliği, enerji kaynak çeşitliliğinde diğer kaynaklara destek olarak görülebileceği gibi, verimlilikten elde edilecek kazanımlar ile aynı zamanda tek başına bir kaynak olarak da değerlendirilebilecek konumdadır. Türkiye için, bu konuda ciddi bir potansiyel bulunmaktadır. 2007 yılı içerisinde TBMM tarafından Enerji Verimliliği Kanunu çıkarılmıştır. Enerji Verimliliği Kanunu ile enerjinin verimli kullanımını teşvik eden düzenlemeler getirilmiş ve bu alandaki önemli potansiyelin kullanılması hedeflenmiştir.

Kamu sektöründe enerjinin verimli kullanımına yönelik 2008/2 ve 2008/19 sayılı iki Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır. Söz konusu genelgeler kapsamında kamunun ve özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile “Ulusal Enerji Verimliliği Hareketi” başlatılmış ve 2008 yılı “Enerji Verimliliği Yılı” olarak ilan edilmiştir.

Enerji verimliliğinin süratle ve etkili bir şekilde arttırılabileceği tedbirler arasında, aydınlatma amacıyla kullanılmakta olan akkor flamanlı lambaların yaklaşık 5 kat daha verimli olan kompakt floresan lambalarla değiştirilmesi hususuna öncelik verilmektedir. Bu konudaki çalışmalara kamu kurum ve kuruluşlarının öncülük etmesi amacıyla hazırlanan “Kamuda Akkor Lambaların Değiştirilmesine İlişkin Başbakanlık Genelgesi” kapsamında yürütülen çalışmalar neticesinde 1.800.000’in üzerinde lamba değiştirilmiştir. Söz konusu çalışma neticesinde kamu kuruluşlarında yüzde 23 daha iyi aydınlatma sağlanmış, elektrik tüketim kapasitesi 102 MW azaltılmış ve bütçeye yıllık 41 milyon lira kazandırılmıştır.

Ayrıca, Enerji Verimliliği Yılında bilinçlendirme çalışmaları kapsamında Aralık 2008 ve Nisan 2009 tarihleri arasında toplam 4 milyon 800 bin enerji verimli lamba, eskileri toplanmak suretiyle kayıp-kaçak oranlarının yüksek olduğu illerde ilköğretim öğrencilerine dağıtılmıştır.

Sanayi sektörü için, verimlilik artırma projelerinin ve gönüllü anlaşmaların desteklenmesine devam edilmektedir.

“Enerji ve tabii kaynaklar alanındaki faaliyetlerin çevreye olan olumsuz etkilerini en aza indirmek”

Ülkemiz, 2004 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (UNFCCC) taraf olmuştur. Kyoto Protokolü 5 Şubat 2009 tarihinde TBMM tarafından onaylanmış olup Türkiye Cumhuriyeti Ağustos 2009'da Kyoto Protokolü'ne resmen taraf olmuştur.

Ülkemizin 2012 yılına kadar olan dönemde Kyoto Protokolü çerçevesinde emisyon azaltma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak, 2012 sonrası döneme ilişkin olarak ülkelerden emisyonları azaltma yönünde beklentiler artmıştır. Bu bağlamda, enerji sektöründe enerji verimliliğinin geliştirilmesi, yenilenebilir kaynakların daha fazla kullanımı, temiz kömür teknolojilerinin yaygınlaştırılması ve nükleer enerjinin kullanılması enerji ve çevre bağlantısı içinde sorunları ele almada başlıca politikalar arasında olacaktır.

“Ülkemizin enerji alanında bölgesel ve küresel etkinliğini artırmak”

Enerji Diplomasisi

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Göreve geldikten bu yana, ülkemizin enerji arz güvenliği için yoğun bir enerji diplomasisi sürdürüyoruz.

Gittiğimiz ülkelerde Türkiye'nin ve bölgemizin enerji ihtiyaçlarına çözüm olacak, ülkemizin dünya arenasında önemli bir aktör konumunu sağlamlaştıracak görüşmelerde bulunuyoruz; bu temaslarımızın somut sonuçları olarak çeşitli anlaşmalar ve işbirlikleri tesis ettik.

Geçtiğimiz altı aylık sürede 11 ülkede toplam 18 kez dış temaslarda bulunduk.

Enerji koridoru ve terminali konseptimizi iyice kökleştiren bu temaların ilki Çek Cumhuriyeti'nde oldu. Bunu Azerbaycan, Rusya, Türkmenistan, Katar, İtalya, Nahçıvan, Suriye ve İran ziyaretleri izledi.

Diğer yandan, dünyadaki meslektaşarımla bir araya geldiğimiz İtalya, İsveç ve Fransa'da dünyamızın karşılaştığı sorunlara ortak çözüm arayışlarında bulunduk.

Bu temaslarımızda yedi yıl önceki Türkiye algılamaları ile şimdiki Türkiye algılamaları arasında büyük ölçekte farklılıklar bulunduğunu da müşahede ettik.

Uluslararası Projeler

Ülkemiz Orta Doğu, Hazar Bölgesi ve Orta Asya gibi dünyanın ispatlanmış petrol ve doğal gaz rezervlerinin yüzde 72'sine coğrafi olarak yakın bir konumda bulunmaktadır. Kaynak ülkeler ile tüketici ülkeler arasında doğal bir köprü oluşturmakta olan Türkiye enerji kaynaklarının ve taşıma güzergâhlarının çeşitlendirilmesini sağlamaya yönelik projelerde önemli bir aktör olarak yer almaktadır.

Gelecek 25 yıl içerisinde yaklaşık yüzde 50 oranında artması beklenen dünya enerji tüketiminin büyük bir bölümünün içinde bulunduğumuz bölgeden karşılanması öngörülmektedir. Dünya petrol ve doğal gaz rezervinin yaklaşık yüzde 75'i Orta Doğu, Avrupa, Rusya ve Orta Asya ülkelerinde bulunmaktadır. Orta Asya'daki rezervler dünya enerji talebini karşılamada önemli bir alternatif kaynak olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye, gerek coğrafi, gerekse jeopolitik konumu ile Orta Doğu ve Orta Asya'nın üretiminin dünya pazarlarına ulaşmasında hem bir köprü hem de bir terminal olma özelliği taşımaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Şimdi de kısa kısa ülkemizin bu konumunu güçlendirme hedefi doğrultusunda yürüttüğümüz uluslararası projeler:

- Doğu-Batı Enerji Koridorunun en önemli bileşenini oluşturan **Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Ham Petrol Boru Hattı**, 4 Haziran 2006 tarihinde Ceyhan İhraç Terminali'nden yüklenen ilk petrol tankeri ile işler hale gelmiş ve Azeri petrolünün uluslararası pazarlara taşınmasına başlanmıştır.

2006'dan bugüne kadar, yükleme yapılan petrol miktarı 14 Ekim 2009 itibariyle yaklaşık 741 milyon varil olup yüklenen bu petrol 934 tankerle taşınmıştır. 22 Haziran 2008 tarihinden itibaren günlük 1 milyon varil kapasiteye ulaşılan hattan daha fazla petrol taşınması amacıyla kapasitenin aşamalı olarak 1,2 milyon varil/güne ve 1,6 milyon varil/gün'e çıkarılması yönünde çalışmalar devam etmektedir. 2008 yılı Ekim ayından itibaren Kazakistan Tengiz sahasından üretilen petrol de BTC hattı ile dünya pazarlarına ulaştırılmaktadır.

▪ BTC projesine paralel olarak, Hazar Bölgesi ülkelerinde üretilecek doğal gazın Türkiye'ye, buradan da diğer Avrupa ülkelerine taşınmasını öngören Hazar-Türkiye-Avrupa doğal gaz boru hattı projesi de, Doğu-Batı enerji koridoru politikamızda önemli bir yere sahiptir. Bu kapsamda, Azerbaycan-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı ile (Şah Deniz Projesi, **Bakü-Tiflis-Erzurum DGBH**) 2007 yılı Temmuz ayından beri doğal gaz tedarik edilmektedir. BTE Doğal Gaz Boru Hattı yıllık 20 milyar m³ kapasitesi ile sadece Türkiye'nin yurtiçi gaz talebinin karşılanması açısından değil, aynı zamanda Avrupa Birliği'nin hızla artan gaz ihtiyacının bir kısmının karşılanması açısından da önemlidir. Bu hattan Ocak-Eylül 2009 itibarıyla 3,66 milyar m³ ve toplamda da 9,63 milyar m³ doğal gaz alınmıştır.

▪ 2007 yılı Kasım ayında işletmeye alınan Türkiye-Yunanistan Doğal Gaz Boru Hattı ile de **Güney Avrupa Gaz Ringi Projesi**'nin ilk ayağı tamamlanmış, böylelikle ülkemiz doğal gaz iletim şebekesinin komşu ülkelerin altyapısıyla enterkonneksiyonu gerçekleştirilmiş ve ülkemiz doğal gazda köprü tedarikçi konumuna gelmiştir. Güney Avrupa Gaz Ringi Projesi'nin bir sonraki aşamasını ise Türkiye-Yunanistan Doğal Gaz Boru Hattı'nın, Adriyatik Denizi'nden geçecek bir

hat ile İtalya'ya uzatılması oluşturmaktadır. İtalya bağlantısı ile söz konusu hat üzerinden taşınacak toplam gaz miktarının yaklaşık 12 milyar m³/yıl seviyesine çıkarılması planlanmaktadır. Bu miktarın 3,6 milyar m³'ü Yunanistan'a, 8 milyar m³'ü ise İtalya'ya taşınacaktır. 26 Temmuz 2007 tarihinde, üç ülke arasında bir doğal gaz taşıma koridoru oluşturulmasına ilişkin Hükümetler arası anlaşma imzalanmıştır. Yunanistan-İtalya bağlantısını sağlayacak olan Adriyatik Denizi geçişinin 2013 yılında devreye alınması planlanmaktadır.

- Avrupa'ya bir diğer gaz rotası ise **Nabucco Projesi** olarak bilinen Türkiye-Bulgaristan-Romanya-Macaristan-Avusturya Hattı'dır. Proje'nin gerçekleştirilmesi için ülkelerin ilgili şirketleri arasındaki çalışmalar devam etmektedir. Alman RWE Firması 5 Şubat 2008 tarihinde projeye altıncı eşit ortak olarak katılmıştır. Yıllık maksimum 31 milyar m³ kapasiteye sahip olacak olan boru hattı projesi Avrupa'nın kaynak ve güzergâh çeşitliliğine önemli katkı sağlayacaktır. Nabucco Projesi Hükümetlerarası Anlaşması 13 Temmuz 2009 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır. Proje Destek Anlaşması müzakereleri 14 Temmuz 2009 tarihinde yine Ankara'da başlatılmış olup 2009 yılı içerisinde tamamlanması, hattın 2014 yılında işletmeye alınması planlanmaktadır.

- Mısır gazının Ürdün ve Suriye üzerinden ülkemize ve ülkemiz üzerinden de Avrupa'ya ulaştırılmasını hedefleyen **Arap Doğal Gaz Boru Hattı Projesi**'nde, Suriye, 2008 Temmuz ayından itibaren Mısır gazını almaya başlamıştır. Geline aşamada boru hattı Suriye'nin Humus şehrine ulaşmış olup Türkiye sınırına kadar olan yaklaşık 230 kilometrelik kısmın tamamlanması ile iki ülke doğal gaz şebekelerinin birbirine bağlanması planlanmaktadır. 20 Ağustos 2009 tarihinde Türkiye ve Suriye arasında imzalanan

mutabakat zaptı çerçevesinde iki ülke doğal gaz şebekelerinin birbirine bağlanabilmesi amacıyla bir ortak çalışma grubu kurulması kararlaştırılmıştır. Mutabakat Zaptı ayrıca, Türkiye'den Suriye'ye gaz satışını, Mısır doğal gazının Suriye üzerinden Türkiye'ye geçişini, Türkiye'den diğer Arap ülkelerine Suriye üzerinden geçişini, Türkiye üzerinden Suriye'ye geçişini ve gelecekte Suriye gazının da Türkiye'ye ulaştırılmasını öngörmektedir.

- Irak doğal gazının ülkemize ve Avrupa ülkelerine gaz sağlayacak projeler için önemli bir kaynak olma potansiyeli dikkate alınarak 15 Ekim 2009 tarihinde **Irak-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı**'nın geliştirilmesine yönelik bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır.

- Diğer taraftan Türk Boğazları Karadeniz'e ileride incek petrolü emniyetli olarak daha fazla taşıyamayacak durumdadır. Halihazırda yıllık yaklaşık 150 milyon ton tehlikeli yük boğazlarımızdan geçmektedir. Boğazlardaki tehlikeli yük trafiğini azaltmayı hedefleyen **Samsun-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı**, Kuzey-Güney Enerji Koridoru'nun da ana ögesi olmak üzere tasarlanmıştır. Projenin temel atma töreni 24 Nisan 2007 tarihinde Ceyhan'da gerçekleştirilmiştir.

6 Ağustos 2009 tarihinde Türkiye ve Rusya arasında petrol ve gaz konularında ortak işbirliğini öngören protokoller imzalanmıştır. Petrol protokolünde, Türk ve Rus petrol şirketleri arasında ortak girişimlerin desteklenmesi, Samsun-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Projesi'nin hayata geçirilebilmesi için gerekli olan petrol taahhüdünün sağlanması gibi hususlar yer almaktadır. Ayrıca 18 Ekim 2009 tarihinde İtalya'nın Milano kentinde Türkiye-İtalya-Rusya tarafları, Samsun-Ceyhan Boru Hattı Projesi'ne yönelik gayri resmi mutabakat deklarasyonunu imzalamıştır.

- Yine, 6 Ağustos 2009 tarihindeki Türkiye ve **Rusya** protokollerinden gaz protokolü ile ise: “14 Şubat 1986 tarihli Alım Satım Anlaşması”nın uzatılması, Rus gazının Türkiye’ye ve Türkiye üzerinden diğer hedeflere ulaştırılabilmesi amacıyla var olan boru hatlarının genişletilmesine ve yeni boru hatlarının inşa edilmesine yönelik fizibilite çalışmalarının yapılması hedeflenmektedir. Ayrıca Türkiye, Güney Akım Doğal Gaz Boru Hattının inşasına yönelik Karadeniz’deki ekonomik bölgesinde keşif ve çevresel araştırmaların yapılmasına izin vermiştir.
- Bir diğer önemli husus önemli doğal gaz rezervlerine sahip olan **Katar** ile 6 Ekim 2009 tarihinde Doha’da sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) alımına yönelik bir Mutabakat Zaptı imzalanmasıdır. Ayrıca Suudi Arabistan, Ürdün ve Suriye üzerinden Türkiye’ye ulaşması planlanan bir boru hattının inşa edilmesine yönelik ikili görüşmeler de devam etmektedir.
- 28 Ekim 2009 tarihinde **İran** ile doğalgaz alanında anlaşma imzalanmıştır. Anlaşmaya göre, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), İran’ın Güney Pars Bölgesindeki bazı sahalarda ihale koşulu olmaksızın doğalgaz arayabilecektir. Ayrıca, İran doğalgazı ülkemiz üzerinden Avrupa’ya, Türkmen doğalgazı ise İran üzerinden Türkiye’ye taşınabilecektir.
- Elektrik şebekelerinin enterkoneksiyonu hususuna; elektrik ithalat ve ihracat potansiyelini artırmak, elektrik arz güvenliğini desteklemek ve enterkonnekte şebekelerin diğer teknik avantajlarından yararlanmak açısından ülkemizce önem verilmektedir. Ülkemiz açısından öncelik ve temel amaç, elektrik iletim şebekemizin Avrupa İletim Şebekesi (**UCTE**) ile senkron-paralel çalışmasını temin etmektir. Söz

konusu proje AB Trans-Avrupa Enerji Şebekeleri kapsamında “Öncelikli Proje Eksenleri” arasında yer almaktadır. Bu çerçevede UCTE ile başlatılmış olan çalışmalarda önemli mesafe kat edilmiştir. Ülkemiz iletim sistemi ve üretim tesislerinde, iyileştirmelerin tamamlanması ile birlikte en kısa sürede UCTE üyeliğinin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Elektrik ticareti olanaklarını büyük ölçüde artıracak olan UCTE üyeliğimiz, enerji sektöründe düşük karbon teknolojilerinin önemini daha da belirgin hale getirecektir.

“Tabii kaynaklarımızın ülke ekonomisine katkısını artırmak”

Ülkemiz bor madeni, endüstriyel hammaddeler, mermer gibi bazı madenlerde dünya ölçeğinde rezerve sahiptir. Bunun yanı sıra diğer madenler bakımından da sanayi sektörü için gerekli hammaddeleri karşılayabilecek büyüklükte rezervlere sahip nadir ülkelerden biri konumundadır. Dünyadaki bor rezervlerinin yüzde 72’sine sahip olan ülkemizde, bor cevheri, bor konsantresi, rafine bor ürünleri, borik asit üretimleri önemli seviyelere ulaşmış bulunmaktadır. Bu noktada, önümüzdeki on yıl içindeki hedef, bor uç ürünlerine yönelerek ülkemizi bir dünya merkezi haline getirmek, teknoloji ve üretimde dünya liderliğine soyunmaktır. Bu amaçla kurulan Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü (BOREN), başta bor kullanım alanlarının artırılması olmak üzere pek çok alanda önemli mesafeler kat etmiştir.

3213 sayılı Maden Kanunu’nda ve uygulama yönetmeliklerinde bir dizi yeni düzenleme yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemelerle madencilik sektöründe bir hareketlilik sağlanmış, gerek ruhsat müracaatlarında, gerekse ihracat ve

milli gelir (GSYİH) içindeki sektörün payında önemli artışlar olmuştur. Ruhsat ihale işlemleri hızlandırılmış ve bu güne kadar 82.600 sahanın ihale işlemi sonuçlandırılarak atıl durumdaki sahaların işletmeye alınması ve ekonomiye kazandırılmıştır. Böylece yeni istihdam alanları oluşturarak ülke ekonomisine ek katma değer sağlanmıştır.

Bu çerçevede 2002 yılında yaklaşık 700 milyon dolar olarak gerçekleşen maden ihracatımız, 2008 yılında 3 milyar 240 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki doğal taş üretim ve ihracatının tamamı özel sektör tarafından karşılanmış olup mermer ve doğal taş ihracatımız 2002 yılına kıyasla 4,5 kat artarak 1,5 milyar dolara ulaşmış; maden ihracatı içerisinde yaklaşık yüzde 43'lük payla ilk sırada yer almıştır. Bu ürün grubunu, yüzde 32 pay ve 1 milyar dolar ile metalik cevherler, yüzde 20 pay ve 647 milyon dolar ile endüstriyel hammaddeler, yüzde 5 pay ile diğer ürünlerin ihracatı takip etmektedir. 2009 yılı Ocak-Eylül dönemindeki maden ihracatımız ise tüm dünyayı etkisi altına alan küresel mali krizin etkisiyle 2008 yılının aynı dönemine göre miktarda yüzde 26; değerinde ise yüzde 36 azalarak 1 milyar 700 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Madencilik sektörünün milli gelir içindeki değeri 2003 yılında 2 milyar 600 dolar olarak gerçekleşirken 2008 yılında da 10 milyar 170 milyon dolara yükselmiştir.

Tahkim Davaları

Enerji sektörünün serbestleşmesini amaçlayan 4628 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce 3096 sayılı Kanun kapsamında imzalanmış olan üretim ve dağıtım tesislerinin

işletme haklarının devri sözleşmelerinin büyük bir bölümü Danıştay tarafından iptal edilmiş, sözleşmesi imzalanmış ancak henüz inşaatına başlanmamış olan Yap-İşlet-Devret projelerinin de bir bölümü serbest piyasa şartlarına uymadığı ve Hazine garantisi verilmediği için uygulanamamıştır.

Bu projeler için Bakanlığım aleyhine açılan 8 adet tahkim davasında talep edilen tazminat tutarı yaklaşık 1 milyar 800 milyon dolar olup kesinleşen tazminat tutarı 288 milyon dolardır. Şu ana kadar 1 milyar 600 milyon dolar tutarındaki tazminat talebi ise hakem heyetleri tarafından reddedilmiştir. Buna ilave olarak, Atam Alaplı B.V. tarafından Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID) nezdinde açılan tahkim davasında Şirket 93 milyon dolar tazminat talebinde bulunmuş olup dava devam etmektedir.

İşletme Hakkı Devri ve YİD projeleri dışında, sözleşmeye aykırı davranışları nedeniyle iptal edilen imtiyazları konusunda da ICSID nezdinde açılan tahkim davaları mevcuttur ve bu davalar aşağıda özetlenmiştir:

- Çukurova Elektrik A.Ş. ve Kepez Elektrik T.A.Ş. şirketlerinden her birinin toplam sermayesinin yaklaşık yüzde 66'sına sahip olduğunu iddia eden Güney Kıbrıs menşeli Libananco Holdings Co. Ltd. tarafından Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine 10 milyar 100 milyon dolar tazminat talepli olarak ICSID nezdinde enerji şartı anlaşması çerçevesinde tahkim davası açılmıştır. Yetkiye ilişkin duruşma yapılmıştır.

- Çukurova Elektrik A.Ş.'nin toplam sermayesinin yüzde 12,24'ünü, Kepez Elektrik T.A.Ş.'nin toplam sermayesinin ise yüzde 10,73'ünü elde ettiğini iddia eden Polonya menşeli "Cementownia Nowa Huta" tarafından Türkiye Cumhuriyeti

Devleti aleyhine 4 milyar 648 milyon dolar tazminat talepli olarak, ICSID nezdinde tahkim davası açılmıştır. Söz konusu tahkim davası devletimiz lehine sonuçlanmış olup Hakem Heyeti nihai kararında Şirket tarafından devletimize yasal ücretler ve harcamalar için 5 milyon 304 bin dolar ödenmesine karar vermiştir.

▪ Çukurova Elektrik A.Ş.'nin toplam sermayesinin yüzde 10,24'üne ve Kepez Elektrik T.A.Ş.'nin toplam sermayesinin ise yüzde 11,61'ine sahip olduğunu iddia eden Polonya menşeli "Europe Cement Investment and Trade S.A." tarafından Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine 3 milyar 800 milyon dolardan az olmamak üzere tazminat talepli olarak ICSID nezdinde tahkim davası açılmıştır. Söz konusu tahkim davası devletimiz lehine sonuçlanmış olup Hakem Heyeti nihai kararında Şirket tarafından devletimize hukuki masraflar ve harcamalar için 3 milyon 907 bin dolar ile tahkim masrafları olarak 129.740 doların ödenmesine karar vermiştir.

YİD Soruşturma Raporları

Başbakanlık Makamının 03.01.2003 tarih, TEFTİŞ.M:001 sayılı Olur'ları ve yine aynı tarih, 094-002 sayılı Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının Bakanlığımıza muhatap yazısı gereğince; 3096 sayılı Kanun kapsamında işletmeye geçen Yap-İşlet-Devret Modeli santrallara ilişkin kurulan soruşturma komisyonu tarafından hazırlanan 4'ü doğalgaz, 17'si hidroelektrik ve 2'si rüzgar santrali olmak üzere toplam 23 adet projeye ait soruşturma raporu düzenlenmiştir.

Bu raporlarda yer alan tespitlerin bir bölümü sözleşme uygulamalarına yönelik olmakla birlikte, büyük bir bölümü

sözleşmelerin imzalanması aşamasındaki eksikliklere ve yatırım maliyetlerinin yerindelik eleştirilerine dayanmaktadır.

Raporlar konusunda Bakanlık ve Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği (BAHUM) arasında çalışmalar yapılmış, hukuki değerlendirmelerin neticeleri rapora bağlanmıştır.

Kömür Yardımları

Sosyal devlet olma ilkesinin gereği olarak 2003-2009 yılları arasında 6 yıllık dönemde her yıl ortalama 1 milyon 700 bin aileye kömür yardımı yapılmıştır. Dağıtılan kömür toplam 8,5 milyon tona ulaşmış olup 1,7 milyar lira değerindedir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

BAKANLIK BAĞLI VE İLGİLİ KURULUŞLARININ FAALİYETLERİ

1. Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (PİGM)

Ülkemizde halen 24 adet yerli ve 23 adet yabancı olmak üzere toplam 47 adet petrol arama ve üretim şirketi bulunmaktadır. Bu şirketler 407 adet arama ve 72 adet işletme ruhsatı ile faaliyet göstermektedir.

Bugüne kadar toplam 1.425 adet arama kuyusu açılmıştır. Açılan kuyuların yüzde 57'si Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, yüzde 22'si Trakya Bölgesi'nde, yüzde 21'i de diğer bölgelerde yer almaktadır.

Yapılan aramalar neticesinde 107 petrol sahası ve 41 doğal gaz sahası keşfedilmiş olup bu sahalardan Eylül 2009 sonu itibariyle toplam 132,2 milyon ton ham petrol, 11,1 milyar m³ doğal gaz üretimi gerçekleştirilmiştir. Günlük çalışan ortalama kuyu sayısı 1.050 olup günlük ham petrol üretimi 44.500 varildir.

Eylül 2009 sonu itibariyle kalan üretilbilir ham petrol rezervimiz 40,1 milyon ton, doğal gaz rezervimiz ise 6,4 milyar m³tür.

2. Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü (EİEİ)

2003–2008 döneminde Türkiye genelinde 137 proje geliştirilmiş olup 2 milyar 750 milyon kWh'lık hidroelektrik potansiyel belirlenmiştir. 2009 yılında Fırat-Dicle havzasında yapılan çalışmaların tamamlanmasıyla yaklaşık olarak 500 milyon kWh'lık ilave potansiyelin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

2009 yılı içerisinde toplam kurulu gücü 15.000 MW olan 17 adet pompaj depolamalı HES'in ilk etüt raporları hazırlanmıştır.

Rüzgar Enerjisi Santralı (RES) işletmecilerine ve TEİAŞ'a gerçek zamanlı rüzgar tahminlerini üretmek için, EİEİ'de Rüzgar İzleme ve Tahmin Merkezi kurulacaktır.

Elektrik enerjisi üretiminde rüzgar enerjisinin etkin ve verimli kullanımını sağlamak amacıyla 09.11.2008 tarih ve 27049 sayılı Resmi Gazetede “Rüzgâr Enerjisine Dayalı Lisans Başvurularının Teknik Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır. Yönetmelik esaslarına göre EPDK'ya teknik görüş oluşturma çalışmaları sürdürülmektedir.

Sanayi ve bina sektöründe enerji yönetimi uygulamaları kapsamında toplam 1.725 enerji yöneticisinin eğitimi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, bölgesel işbirliklerinin geliştirilmesi amacıyla başta Türk Cumhuriyetleri olmak üzere Asya, Orta Doğu ve Balkan ülkelerine yönelik “Uluslararası Enerji Yöneticisi” eğitim programı 2002 yılından bu güne kadar her yıl düzenli olarak uygulanmaktadır.

Bugüne kadar düzenlenen 9 uluslararası kursta toplam 25 ülkeden 177 kişi eğitilmiştir.

3. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA)

MTA'nın sondajlı aramaları 2003 yılında 32.000 m civarında iken 2009 yılında 300.000 m olması hedeflenmiştir.

Ülkemizin maden ve endüstriyel hammadde aramalarında baz oluşturacak temel verileri içeren haritaların hazırlanması kapsamında 2009 yılında yürütülen projelerde Trakya, Orta Anadolu, Güney Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz Bölgelerinde çalışmalar yapılmıştır. Türkiye genelinde hazırlanan bu haritaların sayısal ortama aktarılmasıyla da Türkiye Jeoloji Veri Bankası oluşturulmuştur.

MTA, şehir planlamalarında kullanılabilecek diri fay ve heyelan haritalarını ülke çapında hazırlamakta olup afet riskleri bu haritalardan yararlanılarak belirlenmektedir. Dünyanın önemli deprem kuşakları içerisinde yer alan ülkemizde depremin zararlarının azaltılması amacıyla 2004 yılında, ilki 1992 yılında MTA tarafından yayınlanmış olan Türkiye Diri Fay Haritasının güncellenmesi çalışması başlatılmış ve Marmara, Batı Anadolu, Akdeniz, Batı Karadeniz ve İç Anadolu'nun batısında çalışmalar tamamlanmıştır. İç Anadolu'nun doğusu ve Orta Karadeniz'de çalışmalara devam edilmektedir. Ayrıca, büyük fayların atlaslarının hazırlanması çalışmaları kapsamında Kuzey Anadolu Fayı Atlası 2003 yılında, Doğu Anadolu Fayı Atlası ise 2008 yılında basılmıştır.

MTA, ülkemizde uygulaması çok yeni olan yer kabuğunu oluşturan kayaçların ve yer altı sularının insan sağlığı üzerindeki etkilerini araştıran Tıbbi Jeoloji çalışmalarını sürdürmektedir. 2009 yılında bu konudaki çalışmalar İç Anadolu Bölgesinde tamamlanmıştır. Gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde elde edilen bilgi ve tecrübeler Sağlık Bakanlığı ile paylaşılmaktadır.

MTA'nın arama ruhsat sayısı 2004 yılında 25 iken 2009 yılında 674'e ulaşmıştır. Son beş yılda (2004-2009 yılları arasında) MTA tarafından yapılan araştırmalar kapsamında, MTA adına ruhsatlı toplam 40 adet (11 metalik, 29 endüstriyel hammadde) sahada çalışmalar tamamlanmıştır.

Eylül 2009 itibariyle endüstriyel ve metalik maden arama ruhsat sayısı 123, kömür arama ruhsat sayısı 204'tür. 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Mineralli Sular Kanunu kapsamında buluculuk belgesi ile 211, başvuru ile 98 adet olmak üzere jeotermal kaynak aramalarına ilişkin toplam 309 adet ruhsat alınmıştır.

Ülkemiz 31.500 MWt olan jeotermal potansiyeli ile dünyada 7. Avrupa'da ise 1. sırada yer almaktadır. Ülkemizde 40 yılda görünür hale getirilen jeotermal ısı kapasitesi 3.100 MWt iken, son 4 yılda yaklaşık yüzde 37 arttırılarak 4.256 MWt'e yükseltilmiş, yılda 2.000 m olan arama sondaj miktarı 20.000 m'lere ulaşmıştır.

2009 yılı Ekim ayı itibariyle tamamlanan toplam 14.000 m sondaj sonucunda 173 MWt ısı enerjisi açığa çıkarılarak ülkemiz ekonomisine kazandırılmıştır.

5686 sayılı Kanun ile MTA'ya, bulduğu jeotermal kaynakları ihale yolu ile devir yetkisi verilerek bu kaynakların hızlı bir şekilde yatırıma dönüştürülmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda 2008 yılı içerisinde elektrik üretimine uygun 4 adet saha ve 2009 yılı içerisinde ise ısıtma ve termal turizmüne uygun 7 adet saha ihale yoluyla devredilmiştir. Gelecek ihale sürecinde ise 3 adedi elektrik üretimine uygun olmak üzere 20 adet sahanın ihalesinin yapılması planlanmaktadır.

MTA tarafından son yıllarda yapılan çalışmalar ile yıllık analiz/test sayıları 180.000'den 270.000'e çıkarılmıştır. 2010 yılında hedef 55.000 numunede 350.000 analize ulaşmaktır. Analiz ve teknoloji laboratuvarlarında analiz/test faaliyetlerinde kapasiteyi ve üretilen hizmetlerin kalitesini artırmak amacıyla modernizasyon çalışmaları devam etmektedir.

4.Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı (TAEK):

Nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımının sağlanması kapsamında TAEK'in en önemli görevi bu konudaki temel ilke ve politikaların belirlenmesine katkıda bulunmaktır. TAEK ülkemizin nükleer santral edinme çalışmaları sırasında ilgili ve yetkili kuruluşlara gerekli teknik desteği sağlamış ve sağlamaya devam etmektedir.

Nükleer teknolojinin ülke çıkarlarına uygun olarak enerji üretiminde kullanılabilmesine yönelik çalışmalar TAEK'in de katılımıyla sürdürölmektedir.

TAEK tarafından Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) ve İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı/Nükleer Enerji Ajansı (OECD/NEA) ile işbirliği içinde nükleer enerjinin barışçıl

amaçlarla kullanımına yönelik araştırma faaliyetleri yapılmakta olup halen IAEA ile Teknik İşbirliği ve Araştırma Kontratı Programları kapsamında 2 adet ulusal proje (TUR), 9 adet bölgesel proje (RER) ve 16 adet araştırma kontratı yürütülmektedir. Ayrıca 2009 yılı yatırım programında araştırma amaçlı 8 adet yatırım projesi yer almaktadır.

2690 sayılı Kanun'da, TAEK'e verilen görevlerden nükleer alanda düzenleyici faaliyetlere ilişkin görev ve sorumlulukların ayrı bir kurum (Türkiye Nükleer Düzenleme Kurumu, TNDK) bünyesinde yürütülmesine yönelik kanun taslağı hazırlık çalışmaları da sonuçlandırılmış olup taslak, Atom Enerjisi Komisyonuna (AEK) sunulacak ve TBMM'ye sevk edilecektir.

Bakanlık olarak, ülkemizin nükleer teknoloji geliştirme ve enerji üretmeye yönelik hedeflerine ancak kararlı bir nükleer program dahilinde, ulusal endüstrimiz ve insan gücümüz ile ulaşılabileceğini düşünmekteyiz. Bu bağlamda, TAEK, nükleer teknolojilerin ülke menfaatine uygun olarak güvenli ve emniyetli bir şekilde kullanılmasına yönelik çalışmalara öncülük etmeye devam edecektir.

5. Türkiye Elektrik İletim A.Ş. Genel Müdürlüğü (TEİAŞ)

TEİAŞ, ulusal elektrik sisteminin işletilmesini, elektrik piyasasının rekabete dayalı işlemlerini sağlayacak olan Piyasa Mali Uzlaştırma Sisteminin çalıştırılmasını ve sistem işletmesine yönelik olarak yatırımları (idame-yenileme-yeni) gerçekleştirilmesini sağlamakla sorumludur.

2002'de 43.000 km olan elektrik iletim hattı yapılan yatırımlarla 2009'da yaklaşık 46.974 km'ye çıkarılmıştır.

Elektrik iletim hattı altyapısını güçlendirmek için toplam trafo gücünü 2002'de 61.561 MVA'dan 2009'da 92.199 MVA'ya çıkarılmıştır.

TEİAŞ'ın 2009 Yılı Yatırım Programında yer alan projelerinden toplam uzunluğu 676 km olan 13 adet enerji iletim hattı (380-154 kV) ile 6 adet 550 MVA gücünde trafo merkezinin (380-154 kV) tesisi tamamlanmıştır.

TEİAŞ'ın 2010 Yılı Yatırım Programı tasarısında ise İletim Tesisleri Grubunda 98 adet 380 kV (Proje Tutarı 1,8 milyar TL), 282 adet 154 kV (Proje Tutarı 1,4 milyar TL) olmak üzere toplam 380 adet ve diğer projelerle birlikte toplam 412 adet proje yer almaktadır. Toplam proje tutarı 3,2 milyar TL'dir.

Planlanan iletim tesisleri ile; iletim sistemi işletme performansının yükseltilmesi, enterkonnekte sistemde üretim ve tüketim bölgeleri arasında iletim kapasitelerinin ve uluslararası enterkoneksiyonlarımızdaki transfer kapasite limitlerinin artırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda TEİAŞ tarafından "Borçka-Sınır (Gürcistan) EİH (130 km) ve "Gercüş-İlisu-Cizre-Sınır (Irak) EİH (130 km)" projelerinin tesis edilmesine başlanmıştır. Ayrıca, İran ile yapılan/yapılacak enerji alışverişinin miktarını artırmak (1.000 MW) amacıyla Van'da Back to Back İstasyonu tesis edilmesi üzerine fizibilite çalışmaları tamamlanmak üzeredir.

TEİAŞ, büyük şehirlerimizin meskun mahalleleri içerisinde kalmış, ekonomik ömürlerini doldurmuş, işletme problemleri yaşanan, varlığı çevre açısından risk oluşturan enerji iletim hatlarının yer altına alınması projelerine de devam etmektedir.

6. Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü (EÜAŞ)

Bakanlığım ilgili kuruluşlarından EÜAŞ 2009 Ekim sonu itibariyle 24.199 MW olan kurulu gücü ile Türkiye kurulu gücünün yüzde 55'ini ve Türkiye elektrik enerjisi üretiminin yüzde 46,4'ünü karşılamaktadır. 2009 yılı sonu itibari ile kuruluşun elektrik enerjisi üretiminin bağlı ortaklıkları ile birlikte 90,2 milyar kWh'ye ulaşması beklenmektedir.

Uzun yıllardır işletilen termik ve hidrolik santrallerimizde yeni teknolojiler kullanılarak verimi yükseltmek ve üretim kapasitesini artırmak için rehabilitasyonlar yapılmaktadır. Rehabilitasyon çalışmalarına 2005 yılı başında başlanmıştır. Rehabilitasyonlar, termik santrallerde 2013 yılı, hidrolik santrallerde 2014 yılı sonunda tamamlanacaktır. Yaklaşık 2,67 milyar TL tutarındaki 565 projeden 386 adedi 542 milyon TL ödenerek tamamlanmış, 179 projede ise ihale işlemleri devam etmektedir.

Kangal Termik Santrali 1. ve 2. Ünite Kazanları Rehabilitasyonu ve Optimizasyonu işi için yüklenici firma ile 07.09.2006 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. 1. ünitenin demontaj ve montaj işleri yapılmış ve rehabilitasyon işleri tamamlanarak santral Ağustos 2009 sonunda işletmeye alınmıştır. 2. ünitenin rehabilitasyonuna ise Mayıs 2009'da başlanmış olup Aralık 2009'da tamamlanması planlanmıştır.

Hamitabat Doğal Gaz Kombine Çevrim Santralının 2 Adet Gaz Türbininin Rehabilitasyonu işinin 26.12.2007 tarihinde sözleşmesi imzalanmış olup sözleşme bedeli 21,3 milyon avrodur. Rehabilitasyonla ilgili imalat ve teslimatlar devam etmektedir. Gaz türbinlerinin güç artışı yapılarak üretim

verimliliği artırılacaktır. İşin 2010 yılı sonunda bitirilmesi hedeflenmektedir.

Hamitabat Doğal Gaz Kombine Çevrim Santralında 4 Gaz Türbininin Çift Yakıtta (doğal gaz-motorin) Dönüşümü için yüklenici firma ile 26.12.2007 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. Sözleşme bedeli 14,6 milyon avrodur. Çift yakıt sisteminin tank ve borulama işlemleri tamamlanmıştır. İşin 2010 yılında tamamlanması planlanmıştır.

30 yıldan beri hizmet veren Keban HES'de verimin artırılması ve kurulu gücün yükseltilmesi amacıyla kapsamlı bir rehabilitasyon yapılması planlanmıştır. Yapılan ihale sonucunda TEMSAN ile 02.04.2009 tarihinde 50,3 milyon avro bedelle sözleşme imzalanmıştır. TEMSAN'a yer teslimi yapılarak işe başlanmıştır. Rehabilitasyon işleri 5 yıl içerisinde tamamlanacaktır.

Atatürk-Karakaya HES Otomasyon Sistemi Rehabilitasyonu projesi, santrallerin güvenli ve sürekli üretiminin sağlanması için yapılmaktadır. Sözleşme bedeli 22,6 milyon avrodur. Haziran 2007'de başlayan rehabilitasyon çalışmalarının 2010 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

Üretim kapasitemizin artırılması için en önemli yatırımlarımızdan birisi olan; Ambarlı Fuel-Oil Santralı 4. ve 5. Ünitelerinin Gaz Türbini İlave Edilerek Kombine Çevrim Santralına Dönüştürülmesi işi için yapılan ihale neticesinde 10.11.2008 tarihinde 384 milyon avro bedelle sözleşme imzalanmıştır. Projenin finansmanı öz kaynaklardan karşılanmaktadır. Bu proje ile santralin kurulu gücü 540 MW artırılarak 840 MW'a yükseltilecektir. Firmaya yer teslimi

yapılarak işe başlanmıştır. Projenin 2011 yılı sonunda tamamlanması planlanmıştır.

Yakıtının motorin olması nedeniyle, üretim maliyetinin yüksek olması yüzünden uzun zamandır çalıştırılmayan Aliğa Kombine Çevrim Santrali'nin 4 adet gaz türbininin yakıt sistemi, doğal gazı da kullanabilmesine olanak sağlayacak şekilde 17,6 milyon avro harcanarak çift yakıt (motorin-doğalgaz) dönüştürülmüş ve gaz türbinleri 15.06.2008 tarihinde işletmeye alınmıştır. 3 ve 4 no'lu grupların buhar türbinlerinde rehabilitasyon çalışmaları Eylül 2009 tarihinde tamamlanarak üniteler devreye alınmıştır. 1 ve 2 no'lu gruplarda ise rehabilitasyon çalışmaları devam etmekte olup Mart 2010'da bitirilmesi planlanmıştır. Projenin gerçekleştirilmesi sonucunda, hem yakıt maliyeti hem de doğal gaza dönüşümden dolayı emisyonlar düşürülmüş olacaktır.

Öte yandan, Yatağan Termik Santrali Baca Gazı Kükürt Arıtma Tesisinin geçici kabulü 2008 yılında yapılmış olup kesin kabul çalışmaları devam etmektedir.

Yeniköy Termik Santrali Baca Gazı Kükürt Arıtma Tesisi Mayıs 2008 tarihinde işletmeye alınmış olup geçici kabul çalışmaları devam etmektedir. Santralin kazanlarında devam eden rehabilitasyonunun tamamlanmasını müteakip 2010 yılı içerisinde tesisin geçici kabulünün yapılması planlanmıştır.

Yeniköy Termik Santrali 1. ve 2. Ünite Kazanlarının Rehabilitasyonu ve Yanma Optimizasyonu işi için yüklenici firma ile 29.11.2007 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. Sözleşme bedeli 57,5 milyon avrodur. Tasarım ve tedarik çalışmaları sonrasında, 2. Ünite kazan rehabilitasyonu

tamamlanmış ve santral devreye alınmıştır. 1. Ünite ise montaj ve demontaj çalışmalarına 1 Eylül 2009 tarihinde başlanmış olup işin 2010 yılında tamamlanması hedeflenmiştir.

Soma Termik Santral 1. ve 2. Ünite Kazan Rehabilitasyonu işi, Yüksek Planlama Kurulunun 16.09.2009 tarih ve 2009/27 sayılı kararı ile 2009 yatırım programına alınmıştır. Proje tutarı 172 milyon TL'dir. İhale hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

Soma Termik Santral 1. ve 2. Ünitenin Elektrofiltre Rehabilitasyonu tamamlanmış olup geçici kabulleri yapılmıştır.

Seyitömer Termik Santral 1., 2., 3., ve 4. Ünitelerin Elektrofiltre Rehabilitasyonu tamamlanmış ve geçici kabulleri yapılmıştır.

Seyitömer Termik Santral için kül depolama barajı yapım işi tamamlanmış ve geçici kabulü yapılmıştır.

Çatalağzı Termik Santralında kül ve cürufun uzaklaştırılması ve depolanması işinin yüzde 98'i gerçekleştirilmiştir. Proje tutarı 38,3 milyon TL'dir. İşin 2009 yılı sonunda bitirilmesi planlanmıştır.

Soma Ayıtlı Kül Barajı Rehabilitasyonu işinin sözleşmesi 21.07.2006 tarihinde imzalanmıştır. İşin yüzde 60'ı tamamlanmış olup 2010 yılında tamamlanması planlanmıştır.

Çöllolar Kömür Sahası İşletme Projesi için yüklenici firma ile 04.04.2007 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. 03.08.2009 tarihinde sahada kömür üretimine başlanmıştır. Afşin-

Elbistan “B” Termik Santralına bu sahadan Ekim 2009 sonu itibarıyla 4.781.387 ton kömür sevk edilmiştir. Sözleşme süresi 25 yıl olup proje tamamen özel sektöre yatırımdır.

Ayrıca, Afşin-Elbistan kömür havzasındaki “C” ve “D” kömür sahasından, termik santral kurmak ve işletmek üzere belli bir süre ile rödovans karşılığı kömür üretim hakkı verilmesi işi için 2008 yılında açılan ihalede iki firmadan teklif alınmış ancak teklif fiyatlarının yüksek olması nedeniyle ihale iptal edilmiştir. 5710 sayılı Kanun’da yapılacak değişikliği müteakip 2010 yılında yeniden ihaleye çıkılacaktır. Yatırım tutarı, yaklaşık 4-4,5 milyar dolar olacaktır. Yatırım, özel sektör tarafından yapılacaktır. Bu projenin tamamlanması ile her birinin kurulu gücü en az 1.200 MW olan 2 termik santral ülkemize kazandırılmış olacaktır. İşin süresi 30 yıldır.

Çayırhan Kömür Havzası I. Saha Sondaj Projesi ile ilgili olarak, 27.09.2007 tarihinde MTA ile sözleşme imzalanmıştır. Yaklaşık 64.000 m’lik sondaj, kömür analizi, hidrojeolojik etüt vb. işleri kapsayan bir projedir. Fiziki gerçekleşme oranı yüzde 79’dur. 2010 yılı sonu itibarıyla işin bitirilmesi hedeflenmektedir. Çayırhan II. Saha Sondaj Projesi için ise MTA ile görüşmeler devam etmektedir.

7. Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt A.Ş. Genel Müdürlüğü (TETAŞ)

2008 yılında TETAŞ, 86.950.100 MWh enerji almış, 85.337.924 MWh enerji satmıştır.

2009 yılında ise Eylül ayı başı itibarıyla, 56.885.393 MWh enerji almış, enerji alış bedeli olarak 6,6 milyar TL ödeme

yapmış; 56.231.216 MWh enerji satışından 7,1 milyar TL gelir elde etmiştir.

Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği çerçevesinde; 2008 yılında Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi'nden (PMUM) 4,196 milyar kWh elektrik enerjisi 583 milyon TL bedelle alınmış, 890 milyon kWh elektrik enerjisi 152 milyon TL bedelle PMUM'a satılmıştır.

1 Ocak 2009-31 Ağustos 2009 tarihleri arasında ise, PMUM'dan, 2,434 milyar kWh elektrik enerjisi 334 milyon TL bedelle alınmış, 1,017 milyar kWh elektrik enerjisi 160 milyon TL bedelle PMUM'a satılmıştır.

Türkmenistan'dan 2008 yılında 450 milyon kWh, 2009 yılının ilk 8 aylık döneminde ise 349 milyon kWh elektrik enerjisi ithal edilmiştir. Bu miktarın yıl sonunda 550 milyon kWh civarında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Bakanlığım ile Gürcistan Enerji Bakanlığı arasında, 26.09.2006 tarihinde imzalanan protokol çerçevesinde, Gürcistan-Acara Özerk Cumhuriyeti ile mübadele kapsamında imzalanan, 30.10.2006 tarihli Elektrik Enerjisi Alış-Veriş Anlaşması'nın süresi, Gürcistan-Acara Özerk Cumhuriyeti'nden gelen talep üzerine 31.12.2010 tarihine kadar uzatılmıştır. Mübadele kapsamında elektrik enerjisi alış-verişinin gerçekleştirildiği 2005-2008 yılları arasında Acara'ya 319,3 milyon kWh elektrik enerjisi verilmiş, aynı dönemde 573,2 milyon kWh elektrik enerjisi alınmıştır. 2009 yılının ilk 8 aylık döneminde ise Acara'dan 104 milyon kWh elektrik enerjisi alınmıştır.

Diğer taraftan, Suriye'nin, ülkenin kuzeyinde meydana gelen enerji darboğazına çözüm arayışları kapsamında ülkemize yaptığı müracaat üzerine, iyi komşuluk ilişkileri de gözetilerek, 03.10.2006 tarihinde sözleşme imzalanmış ve elektrik enerjisi ihracatına başlanmıştır. Suriye'den gelen talep üzerine 2007 ve 2008 yıllarında süresi 1 yıl olmak üzere yeni sözleşmeler imzalanmıştır. Bu kapsamda Suriye'ye, 08.11.2006 tarihinden 2008 Nisan ayı sonuna kadar 1.191 milyon kWh elektrik enerjisi verilmiştir.

Suriye ile 05.06.2009 tarihinde yeni bir Elektrik Enerjisi Satış Anlaşması imzalanmış ve bu anlaşmaya göre 07.08.2009 tarihinden itibaren bu ülkeye enerji vermeye başlanmıştır.

8. Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü (TKİ)

Kurum tarafından; 2008 yılında yapılan dekapaj miktarı 215 milyon m³tür. 2009 yılında ise 300 milyon m³ dekapaj yapılması programlanmış olup Ağustos sonu itibariyle yıllık programın yüzde 48'i oranında (145 milyon m³) gerçekleşme olmuştur. 2008 yılında TKİ tarafından 35,9 milyon ton üretim gerçekleştirilmiş ve 2009 yılında 34,2 milyon ton üretim yapılması programlanmış olup Ağustos sonu itibariyle yıllık programın yüzde 66'sı oranında (22,7 milyon ton) gerçekleşme olmuştur.

2008 yılında yapılan satış miktarı 36,4 milyon tondur. Bunun 29,4 milyon termik santrallere, 7 milyon tonu teshin ve sanayiye verilmiştir. 2009 yılının satış programı, yüzde 79'u termik santrallere olmak üzere toplam 34,4 milyon ton olup Ağustos sonu itibariyle yıllık programın yüzde 64'ü oranında

(21,9 milyon ton) gerçekleşme olmuştur. Bunun 18,5 milyon tonu termik santrallere, 3,4 milyon tonu da teshin ve sanayiye verilmiştir.

Bakanlar Kurulu'nun 22 Eylül 2003 tarihli ve 2003/6154 sayılı Kararı gereğince, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Genel Müdürlüğü ile yürütülen ortak çalışmalar çerçevesinde ihtiyaç sahibi ailelere; 2003-2004 kış sezonu için 663 bin ton, 2004-2005 kış sezonu için 1.047 bin ton, 2005-2006 kış sezonu için 1.319 bin ton, 2006-2007 kış sezonu için 1.262 bin ton, 2007-2008 kış sezonu için 1.472 bin ton, 2008-2009 kış sezonu için 1.628 bin ton kömürün sevkiyat ve teslimatı gerçekleştirilmiştir. 2009-2010 kış sezonu için tüm illerden gelen 2.136 bin ton kömür talebinin tamamı programlanarak sevk ile teslimata başlanmış olup 15 Ekim 2009 tarihi itibarıyla 1.098 bin ton kömürün teslimatı gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma kapsamında toplamda Ekim 2009 itibarıyla yaklaşık 8,5 milyon ton kömürün teslimatı gerçekleştirilmiştir.

Çevreye duyarlı ve daha kaliteli kömür üretmek için kömür yıkama tesisleri yaygınlaştırılmış, 2004 yılında 10 milyon ton civarında olan lavvar tesisi yıkama kapasitesi 24 milyon tona yükseltilmiştir.

Kurumca işletilmeyen yeraltı rezervlerinin ekonomiye kazandırılması ve yöre halkına iş imkânı sağlanması için yapılan çalışmalar kapsamında, Soma (Eynez (2004)), Geventepe (2005), Darkale (2005), Karanlıkdere (2006) ve Tunçbilek (Büyükdüz (2004)) havzalarındaki sahaların özel sektörçe işletilmesi sağlanmıştır. Bu yöntemle yaklaşık 7.800 kişiye iş imkanı sağlanmış ve 2008 yılında yeraltından 7,7 milyon ton ilave tüvanan kömür üretimi yapılmıştır.

Muğla ili dahilinde bulunan bazı sahalar TKİ iştiraki olan KİAŞ'a 5 yıllığına rüdevans karşılığı işletmeye verilmiştir. Böylece asgari 150 kişiye iş imkanı sağlanmıştır.

Tekirdağ-Saray, Bolu-Göynük, Çankırı-Orta, Bingöl-Karlıova, Adana-Tufanbeyli, Eskişehir-Mihalıççık sahaları elektrik enerjisi üretimi amaçlı kullanılmak üzere rüdevans karşılığı özel sektöre devredilmiştir.

9. Türkiye Petrolleri A.O. Genel Müdürlüğü (TPAO)

2003 yılında ivme kazanan yurtiçi ve yurtdışı arama yatırım hamleleri ile rekor düzeydeki yatırım bütçeleri, arama ve sondaj faaliyetlerine hız vermiştir. Yatırım bütçesi 2008 yılında 417 milyon dolar, 2009 yılında 461 milyon dolar olmuştur. 2010 yılında ise 686 milyon dolar olarak planlanmıştır.

TPAO, 2003 yılından itibaren değişen arama stratejisi ve artan arama yatırımlarına bağlı olarak yurtiçi kara alanlarının yanında yurtdışı ve özellikle denizlerdeki hidrokarbon aramacılığına büyük önem vermektedir. Bu strateji doğrultusunda, Karadeniz başta olmak üzere kendi başına ve ayrıca yabancı şirketlerle ortaklaşa yürüttüğü arama projeleri kapsamında 2004-2009 yıllarında denizlerimizde yoğun bir sismik program gerçekleştirilmiş olup çalışmalara halen devam edilmektedir.

Akdeniz, Ege ve Marmara denizlerinde (İskenderun, Kıbrıs, Mersin, Antalya açıkları, Çanakkale) yapılan sismik ve jeolojik araştırmalarda bu denizlerin hidrokarbon potansiyeli hakkında çeşitli bilgiler ve ipuçları elde edilmiştir.

Ülkemizde ilk kez tesis edilen 1,6 milyar m³ kapasiteli Silivri-Değirmenköy doğal gaz depolama tesislerinin depolama kapasitesinde artış sağlanması ve yeni depolama sahalarının tesis edilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Depolama kapasitesini 3,2 milyar m³, geri üretim kapasitesini de, 40 milyon m³/gün'e çıkarılabilmesi için gerekli olan jeolojik-jeofizik çalışmalar sürdürülmekte olup bu kapsamda 10'u karada 15'i denizde olmak üzere toplam 25 sondaj programı hazırlanmaktadır.

TPAO yurtdışı çalışmaları kapsamında Libya'da arama ve sondaj çalışmalarına devam etmektedir.

TPAO, Irak Petrol Bakanlığınca açılan ihalelere katılmak için değerlendirme ve konsorsiyum kurma çalışmalarına devam etmektedir. Diğer taraftan, TPAO Bağdat Ofisinin kuruluş hazırlıkları tamamlanarak ofis açılışa hazır hale getirilmiştir.

Kolombiya'da 2 ruhsatta arama çalışmaları, bir ruhsatta de sondaja başlama hazırlıkları sürdürülmektedir.

Ayrıca Gürcistan ve Suriye ile ilgili olarak Ortak Petrol ve Doğal Gaz Arama ve Üretim Projelerinin geliştirilmesine önem verilmekte olup Rusya, Ukrayna, Cezayir, Mısır, Sudan, Yemen ve Brezilya ile iş geliştirme faaliyetlerimiz sürdürülmektedir.

10. Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş Genel Müdürlüğü (BOTAŞ)

1987 yılında 500 milyon m³ olan yıllık doğal gaz tüketiminin 2009 yılı sonunda 32 milyar m³'e ulaşması beklenmektedir.

2009 yılı Eylül ayı sonu itibariyle 4,1 milyar m³'ü doğal gaz eş değeri sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) olmak üzere 24,3 milyar m³ doğal gaz ithalatı gerçekleştirilmiştir. Yine Eylül ayı sonu itibarıyla toplam 23,0 milyar m³ doğal gaz satışı gerçekleştirilmiştir. Bu miktarın yüzde 57'si elektrik, yüzde 23'ü konut, yüzde 20'si sanayi sektöründe kullanılmıştır.

Halihazırda doğal gaz alımına yönelik olarak Türkmenistan dahil toplam 6 ülke ile 8 ayrı doğal gaz ve/veya LNG alım ve satım anlaşması imzalanmış durumdadır.

İthal edilen doğal gazın tüketim noktalarına ulaştırılması ve doğal gazın ülke sathında yaygınlaştırılması için 2002 yılından bugüne kadar BOTAS tarafından yaklaşık 1,4 milyar dolar yatırım yapılmıştır. Bu kapsamda inşa edilen doğal gaz boru hatlarının uzunluğu 2002 yılında 4.510 km iken 2009 yılı Eylül ayı sonu itibariyle 11.282 km'ye ulaşmıştır. Ayrıca, 6 adet proje, 6 şantiye ile çalışmalar sürdürülmektedir. 2002 yılına kadar 9 ile gaz arzı sağlanmışken, 2002-2009 (Eylül) döneminde 56 ilimize, toplamda ise 65 ilimize doğal gaz arzı sağlanmıştır.

2010 yılında; Giresun ve Iğdır'a, 2010 yılından sonra ise; Hatay, Siirt, Muğla, Batman, Kilis, Bingöl, Bitlis, Muş, Şırnak, Mardin, Sinop, Hakkari, Artvin ve Tunceli olmak üzere 81 ilimizin tamamına bütçe imkanları çerçevesinde doğal gaz arzı sağlanması planlanmaktadır.

Kuzey Marmara ve Değirnenköy'deki 1,6 milyar m³ depolama kapasiteli doğal gaz depolama tesisleri 2007 yılı içinde devreye alınmış olup kış aylarında arz-talep dengesinin sağlanması amacıyla 2009 yılı Eylül ayı sonu itibariyle 2,04

milyar m³ doğal gaz söz konusu depolarda geri üretim yapılmak üzere hazır bulundurulmaktadır.

Ayrıca, Tuz Gölü Doğal Gaz Yeraltı Depolama Projesinin tamamlanması için çalışmalar devam etmektedir. Mühendislik çalışmaları kapsamında sismik ve sondaj çalışmaları tamamlanmış ve ÇED Olumlu Belgesi alınmıştır. 8 yıl sürmesi planlanan Proje kapsamında 12 adet depo oluşturularak yaklaşık 1 milyar m³ işletme gazı depolanması sağlanacaktır. İlk 6 deponun 2014 yılında, ikinci 6 deponun 2017 yılında devreye alınması planlanmakta olup Proje için Dünya Bankası kredisi kullanılacaktır. Projenin en önemli noktalarından biri olan tuzlu su deşarjı ile her geçen yıl kurumakta olan Tuz Gölü'ne de hayat verilecektir.

11. Türkiye Elektromekanik Sanayi A.Ş. Genel Müdürlüğü (TEMSAN)

TEMSAN, Ankara ve Diyarbakır'da bulunan tesisleri ile; hidroelektrik santrallerin elektromekanik teçhizatının dizaynı, projelendirilmesi, imalâtı, montajı ve devreye alınması işlerinin anahtar teslimi esasına göre yürütülmesi, kamu ve özel sektör kuruluşlarına çeşitli tip şalt malzemelerinin üretimi, trafo merkezlerinin yapımı, santrallerin rehabilitasyonu, çimento sanayi ile yan sanayi için büyük güçte makine ve çelik konstrüksiyon imalâtının yapılması ile termik ve hidroelektrik santrallerde kullanılan muhtelif güçlerdeki elektrik motorlarının yenilenmesi faaliyetlerini yürütmektedir.

Bu kapsamda; yıllık elektrik enerjisi üretimi 488 milyon kWh olan Alpaslan I HES, Kılavuzlu HES, Manyas HES, Topçam

HES, Cunis HES'in (özel sektörden sipariş alınan) imalat ve montaj çalışmaları; Kürtün HES, Batman HES, Gökçekaya HES, Demirköprü HES, Karkamış-Borçka HES ve Keban HES'in rehabilitasyon çalışmaları TEMSAN tarafından sürdürülmektedir.

Ayrıca Aliğa Gaz Türbinleri ve Kombine Çevrim Santrali, Kemerköy, Tunçbilek, Seyitömer, Afşin Elbistan termik santralleri ile Altinkaya, Gezende, Doğankent, Karakaya hidroelektrik santralleri için yerli kaynaklar kullanılarak çeşitli rehabilitasyon işleri yapılmıştır. Kuzuluk, Karabük, Ordu ve Yozgat Trafo Merkezleri tamamlanmış olup Çamlıkaya HES, Kulp HES, Lice, Paşaköy ve Çumra Trafo Merkezleri'nin imalat ve montaj çalışmaları sürdürülmektedir.

AR-GE çalışmaları kapsamında; küçük HES için çeşitli tip ve büyüklüklerde türbin tasarım ve imalatı yapılmış ve 20 adedinin satışı gerçekleştirilmiştir. Hidrolik ve rüzgâr türbinlerinde kullanılacak jeneratör tasarımı ve prototip imalatı konusunda çalışmalar sürdürülmektedir. BOREN ile birlikte, dalga hareketlerinden elektrik enerjisi üretimi konusundaki çalışmalar tamamlanarak, sistem Karasu (Sakarya) sahilinde uygun bir yere kurulmuş ve elektrik üretimi gerçekleştirilmiştir. DPT desteğinde İTÜ ile birlikte pompalar, küçük HES'lerde kullanılan türbinler ile su türbinlerinin prototip ve modellerinin performans ve kabul testlerinin yapılması ve İTÜ kampüsünde AR-GE çalışmalarına yönelik bir laboratuvar kurulması projesi tamamlanma aşamasındadır.

İhracat faaliyetleri kapsamında; Ekvator Ginesi, Azerbaycan, Etiyopya, Fiji Adaları, Kırgızistan, Madagaskar, Nijerya, Suriye, Tacikistan ve Yemen'de çeşitli ihalelere teklif

verilmiştir. Ekvator Ginesi'nde 27,5 milyon dolar tutarlı hidroelektrik santral yapımı sözleşmesi imzalanmıştır. Fiji Adaları ve Tacikistan'a türbin satışı gerçekleştirilmiştir.

12. Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü (ETİ MADEN)

ETİ Maden ürün yelpazesi bor ürünlerinden oluşmaktadır. Bor ürünleri konsantre bor ve bor kimyasalları ve eşdeğeri ürünler olarak hedef pazarların ve kullanıcıların taleplerine uygun olarak dünya pazarlarına sunulmaktadır. Katma değeri yüksek bor üretimine büyük önem verilmektedir. Bu çerçevede bor ihracatında, konsantre ürünlerin payı azalırken, bor kimyasalları ve eşdeğeri ürünlerin payı artmaktadır. Beş yıl önce yüzde 65 bor kimyasalları ve eşdeğeri ürün, yüzde 35 konsantre olan satış kompozisyonu şu anda yüzde 92 bor kimyasalı ve eşdeğeri ürün, yüzde 8 konsantredir. Özellikle son beş yılda uygulanan proaktif ve teknik pazarlama politikaları sayesinde 2008 yılı bor ihracat tutarı 2002 yılına göre yüzde 179 artarak 518 milyon dolara yükselmiştir.

2008 yılında bor kimyasalları ve eşdeğeri ürünler üretimi 1.312.000 ton olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında ise bor kimyasalları ve eşdeğeri ürünler üretiminin yaklaşık 2 milyon ton olması hedeflenmektedir.

Eti Maden'in yatırım politikası; mevcut alt yapı kullanılarak düşük maliyetli yeni ve tevsii yatırımlar yapmak ve proses tasarımı tamamen Eti Maden'e ait tesislerin makine ve ekipmanlarının kamu ve yerli özel kuruluşlara imal ettirilerek döviz tasarrufu sağlamaktır. Mevcut tesislerden Emet Borik Asit Tesisi Tevsii (ilave 100.000 t/y), Bandırma Boraks

Dekahidrat Tesisi Tevsii (ilave 45.000 t/y), Sodyum Perborat Tesisi Tevsii (ilave 14.000 t/y) projeleri bu politika çerçevesinde yürütülmüştür.

Kırka'daki tesislerde randıman artırma çalışmaları kapsamında başlatılan Zayıf Çözeltiden Boraks Dekahidrat Üretim Tesisi (80.000 t/y), Bandırma'da devam eden Zirai Bor (Eti Dot-67) Üretim Tesisi 2009 yılı sonunda tamamlanmış olacaktır.

Son dönemde Bağımsız Devletler Topluluğu ve Uzakdoğu'daki bor ürünleri pazarının büyüme göstermesi, Eti Maden'in bu bölgelerde de pazarlama organizasyonu yapılanma çalışmalarına hız vermesini sağlamıştır. Bu çerçevede, Bağımsız Devletler Topluluğu pazarı ve Uzak Doğu pazarına yapılacak bor ürünleri satışlarının hedeflere uygun olarak gerçekleştirilmesini teminen Rusya'da pazarlama şirketi, Çin'de ise irtibat bürosu kurulmuştur. Son 5 yıl içinde Uzakdoğu'ya yapılan ihracat 7 kat, Çin'e yapılan ihracat ise 22 kat artmıştır.

Eti Maden'in üretim maliyetlerinin büyük bölümü TL iken, hasılatı büyük oranda döviz bazlıdır. 2002 yılından itibaren döviz kurlarının düşük seyretmesine rağmen 2008 yılında brüt satışlar 2002 yılına göre yüzde 140 artarak 724 milyon TL olarak gerçekleşmiş, dönem kârı ise yüzde 114 artarak 293 milyon TL'ye ulaşmıştır. 2009 yılı brüt karının ise 317 milyon TL olması hedeflenmektedir.

Eti Maden, İstanbul Sanayi Odasının her yıl belirlediği Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu içerisinde, 2008 yılı verilerine göre dolar bazında ihracat sıralamasında kamuda 1. sırada, genelde 26. sırada; en fazla kar eden ilk 50 kuruluş

içinde 11. sırada, üretimden satış tutarı sıralamasında kamuda 6. genelde 55. sırada (725.022.173 TL) yer almıştır. Eti Maden'in Gayri Safi Milli Hasılaya katkısı 2007 yılında 413 milyon TL iken 2008 yılında 505 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Eti Maden iştiraklerinden Eti Soda A.Ş. Beypazarı Trona Projesi kapsamında 290 milyon dolar sabit sermaye yatırımı ile kurulan 1.000.000 ton/yıl soda külü ve 100.000 ton/yıl sodyum bikarbonat üretim kapasiteli tesislerin 17.03.2009 tarihinde açılışı yapılmış olup temmuz ayı sonunda da tam kapasite ile üretime geçilmiştir. Tesislerde yan ürün olarak 30.000 ton/yıl kostik soda (yüzde 100 bazda) üretilecektir.

13. Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü (TTK)

TTK, ülkemizde tek taşkömürü havzasının bulunduğu Zonguldak'ta faaliyetlerini sürdürmektedir. Havzanın hesaplanmış jeolojik rezervi yaklaşık 1,3 milyar ton olup (-1.200 m derinliğe kadar) bunun yüzde 40'ı görünür rezervdir.

2009 yılı satılabilir üretim programı 2,1 milyon ton olup Eylül ayı sonu itibariyle 1,4 milyon ton üretim yapılmıştır. Yıl sonunda yüzde 100'lük bir gerçekleşme beklenmektedir.

Üretiminin artırılması ve maliyetlerin düşürülmesi amacıyla uygulanmakta olan Yeniden Yapılanma Programı kapsamındaki çalışmalar sürdürülmekte olup hedef 5 milyon ton/yıl satılabilir taşkömürü üretim seviyesine ulaşmaktadır.

Yeniden Yapılanma Programı kapsamında yatırım miktarlarında son yıllarda önemli artış sağlanmıştır. Böylece Kurumun ana alt yapısını oluşturan derin kuyuların büyük

bir kısmı tamamlanarak hizmete alınmış olup ana kat hazırlıklarının tamamlanmasına yönelik çalışmalara süratle devam edilmektedir. Bu kapsamda, 35 km galeri ihalesi yapılmış ve yaklaşık 17 km'si tamamlanmıştır. 2009 yılı yatırım tutarı 30 milyon TL olup yıl sonu gerçekleşmesinin 33 milyon TL olması beklenmektedir. 2010 yılı yatırım tutarı ise 47 milyon TL'dir.

5177 sayılı Kanun'la getirilen düzenlemelerle özel sektörün de Zonguldak Havzasında rödovans yoluyla üretim yapmasının n açılmıştır. Böylece taşkömürü potansiyelimizin en iyi Şekilde değerlendirilmesi, üretimin ve istihdamın arttırılması ile bölge ekonomisine canlılık kazandırılmıştır.

Bu kapsamda havzada 25 saha değişik tarihlerde ihale edilmiştir. 2009 yılı Eylül ayı sonu itibariyle ise bu sahalarda 740.485 ton üretim yapılmış olup 8,53 milyon TL rödovans geliri elde edilmiştir. Şu anda yaklaşık 4.600 kişinin istihdam edildiği bu sahalarda tam kapasite ile üretime geçilmesiyle yıllık 5 milyon ton üretim gerçekleştirilmesi ve 9.000 kişiye istihdam sağlanması hedeflenmektedir.

14. Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü (BOREN)

Sektörel büyüklük ve bor kullanım oranının yksekligi dikkate alınarak öncelikle imento, ahşap, tarım, seramik ve bina yalıtımı alanlarında projeler başlatılmış ve çalışmalar sürdürülmektedir. Diğer taraftan, enerji ve otomotiv sektörlerinde uzun vadede bor kullanımının büyük boyutlara ulaşacağı düşünülen teknolojik projelerin desteklenmesi ve izlenmesi üzerinde önemle durulmaktadır.

Enstitüye kuruluşundan itibaren toplam 253 adet proje başvurusu yapılmıştır. BOREN kaynakları ile desteklenen 86 projeden 29'u tamamlanmış olup 26 adet proje değerlendirme aşamasındadır. Tamamlanan projelerin pilot üretim ve endüstriyel uygulama girişimleri devam etmektedir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bakanlığım, bağlı ve ilgili kuruluşlarının (TEDAŞ dahil) yürütmekte oldukları projelere 2010 yılı için tahsisi öngörülen toplam ödenek miktarı 4,1 milyar liradır.

Bakanlığım merkez teşkilatına 2010 yılı bütçesi olarak;

- cari harcamalar için 39,7 milyon lira,
- yatırım harcamaları için 5,3 milyon lira,
- transfer harcamaları için 13,8 milyon lira,
- kamulaştırma harcamaları için 24,9 milyon lira ve
- borç verme harcamaları için 38,5 milyon lira olmak üzere

toplam 122,2 milyon lira ödenek tahsis edilmiştir.

Ödeneklerini Bakanlık bütçesi transfer kaleminden alan;

- EİEİ Genel Müdürlüğü'ne 10 milyon lirası yatırım olmak üzere toplam 42,4 milyon lira,
- MTA Genel Müdürlüğü'ne 100 milyon lirası yatırım olmak üzere toplam 201,1 milyon lira,
- TAEK Başkanlığı'na 32 milyon lirası yatırım olmak üzere toplam 75,1 milyon lira,
- Bor Enstitüsü'ne ise 7,1 milyon lirası yatırım olmak üzere toplam 7,6 milyon lira

ödenek tahsis edilmesi öngörölmüştür.

Bakanlığıma bağılı genel bütçeli kuruluşumuz olan PİGM' ne 2010 yılı bütçesi olarak, 400 bin lirası yatırım olmak üzere toplam 5,5 milyon lira ödenek ayrılmıştır.

Komisyonunuza Bakanlığım faaliyetleri ve bütçemizle ilgili özet bilgiler sunmuş bulunuyorum. Çalışmalarımıza ışık tutacak görüş, eleştiri ve katkılarınız için teşekkür eder, hepinize saygılar sunarım.

Taner YILDIZ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı